

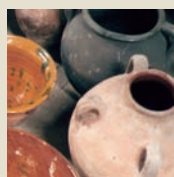

02

TERRACOTTAMUSEU
CONSORCIDE**LES GAVARRES**
ARXIU**COMARCAL**DEL**BAIX EMPORDÀ**

DABA 2008

EX
E
D
I

Patrimoni industrial: la fàbrica Coromina

2

La nova cara del Terracotta Museu
 El Projecte museogràfic
 L'any 2007 al Terracotta Museu
 Resum de l'any

3

4

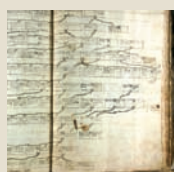
5

6

Els peixos del Daró

9

Museu i Arxiu: una col·laboració necessària
 Una troballa en el *Llibre de registre de la cort de la Bisbal*
 Els documents de l'Arxiu
 Arxiu Comarcal del Baix Empordà: resum de l'any 2007

11

13

14

15

Molts mesos abans de la publicació del primer número de *DABA*, els representants de les tres entitats que participen en la seva elaboració es trobaren regularment per definir-ne els objectius i el contingut, buscar un nom significatiu i establir-ne la periodicitat. Per a tots, eren hores tretes de les nostres tasques habituals, però es feren amb entusiasme perquè creiem en el projecte i en la col·laboració conjunta per millorar la difusió del nostre patrimoni. Com a gerent del Consorci de les Gavarres, Assumpta Fabré aportà la seva dedicació i professionalitat per fer que *DABA* esdevingués una realitat.

L'Assumpta ens va deixar l'any passat. Tots aquells que la conegueren, família, amics, companys i col·laboradors lamenten la pèrdua d'una dona que amb les seves qualitats humanes i professionals lluità per tot allò en què creia. Des d'aquí volem unir-nos al dolor que ha provocat el seu traspàs. El seu treball en la defensa del patrimoni i en la defensa dels drets de les persones serà sempre recordat, perquè va saber deixar la seva empremta personal en totes les seves múltiples activitats... i també en aquesta publicació. ■

PATRIMONI INDUSTRIAL: LA FÀBRICA COROMINA

L'any 2007 ha tancat una de les fàbriques més emblemàtiques de la Bisbal, Can Coromina. Aquesta fàbrica, coneguda també com "la Gabarra", va ser fundada l'any 1911 pels germans Coromina i l'arquitecte gironí Rafael Masó. Aquest, en el marc dels corrents arquitectònics de finals del segle XIX que consideraven que l'arquitectura havia d'arribar a dissenyar fins al més mínim detall dels edificis i espais arquitectònics i també que l'arquitecte havia de ser el cap d'un equip en què els artesans i artistes del ferro, de la fusta, del vidre, de la ceràmica, etc., hi tenien un paper important, s'associa amb Joan Baptista Coromina, pintor i ceramista, i amb el seu germà Alfons, per produir peces ceràmiques de qualitat, dissenyades per ells, que Masó pogués utilitzar en els seus edificis.

Justament el 2007 s'ha celebrat l'Any Masó i s'ha fet una important divulgació de l'obra d'aquest arquitecte (l'exposició al castell de la Bisbal n'ha estat un exemple). S'han pogut veure moltes de les peces ceràmiques produïdes a Can Coromina i utilitzades en edificis com la casa Masó de Girona, la casa Masramon d'Olot o la casa Cases de Sant Feliu de Guíxols, per citar-ne tres dels més coneguts.

"La Gabarra" havia estat inicialment emplaçada al carrer Indústria; més tard, l'any 1918, es decideix construir una fàbrica més gran, de nova planta, situada a l'altra banda de la Bisbal però també al costat de la principal via de comunicacions de la vila, la carretera de Girona a Palamós, per on llavors també passava el tren.

Aquest nou edifici, del qual s'han localitzat el que sembla el projecte original i diversos plànols i fotografies, sobretot del període 1950-1970, a l'Arxiu Municipal i al Terracotta Museu, té un important interès patrimonial, que s'ha de considerar des de diversos punts de vista.

D'una banda existeix la documentació escrita, conservada a l'Arxiu, que constitueix per ella mateixa una font d'investigació sobre els processos de la industrialització a casa nostra, sobre la indústria ceràmica més en concret i sobre la història de Can Coromina en particular. També s'ha de tenir en compte la memòria oral dels treballadors i dels bisbalencs en general, que pot constituir una interessant font per a la investigació dels temes esmentats. Sembla important recollir aquesta memòria ara que encara és possible, abans que no es perdi. D'altra banda, es conserven les peces que es fabricaven, els motllos, les màquines i eines, testimonis materials d'una època i d'unes tècniques i amb una evident funció pràctica en la mesura que és necessari el manteniment d'edificis en ple funcionament com són els de Rafael Masó, la majoria declarats patrimoni cultural així com altres edificis antics i moderns, per què no, malgrat que ara mateix les modes no acompanyen.

Finalment, tenim el complex d'edificis de Can Coromina, importants, i que cal mantenir, per diverses raons. En primer lloc, com a element singular del paisatge

urbà i de la identitat bisbalenca. En aquest aspecte, Can Coromina i Terracotta constitueixen dues fites urbanes, que singularitzen les entrades o sortides de la població, i que en constitueixen la imatge urbana igual que el campanar, posem per cas. També, pel mateix interès de l'edifici com a tipologia arquitectònica industrial. Can Coromina és un edifici que a partir d'un nucli inicial dissenyat modularment ha estat capaç de créixer, sempre utilitzant el mateix mòdul i el mateix patró constructiu, tant com ha fet falta. El resultat final, a partir del mòdul inicial i amb la introducció en un moment determinat, per part de l'arquitecte Pelayo Martínez, d'alguns elements singulars, tot i que integrats en aquest sistema modular, és prou interessant. I per acabar, cal ressaltar el que ha resultat ser l'aspecte més sorprenent de l'edifici: la utilització d'una estructura de formigó armat a base de pilars cilíndrics i biguetes en un moment, 1918, en què el formigó armat encara no estava ben introduït a Catalunya i encara s'estaven experimentant les primeres solucions constructives a base de formigó. La fàbrica Coromina és, doncs, un interessant exemple d'aquestes solucions amb formigó armat. Segurament l'associació dels germans Coromina l'any 1918 amb l'empresa Butsems i Cia, dedicada a la fabricació d'elements prefabricats de formigó, pedra artificial i mosaics i relacionada amb Ciments Fradera, una de les primeres empreses catalanes dedicades a la producció de ciment, hi té alguna cosa a veure.

I ara, què, doncs? En aquests moments, si bé malauradament Can Coromina ha tancat, l'Ajuntament de la Bisbal ha iniciat l'expedient per a declarar-la bé cultural d'interès local. Cal esperar que el 2008 el futur de l'edifici es comenci a clarificar i que l'any del centenari de l'empresa, el 2011, aquest objectiu s'hagi assolit i es pugui celebrar convenientment. ■

Anna Albó

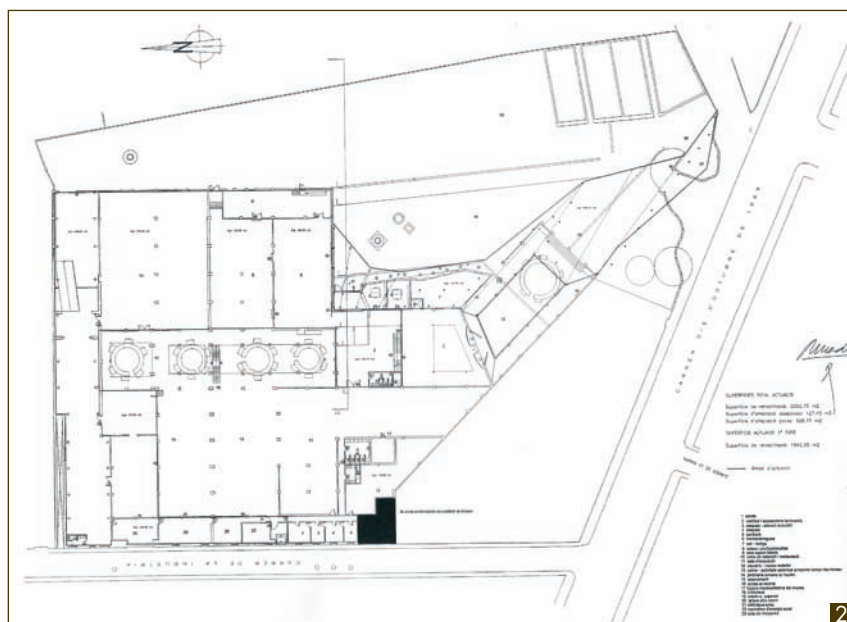
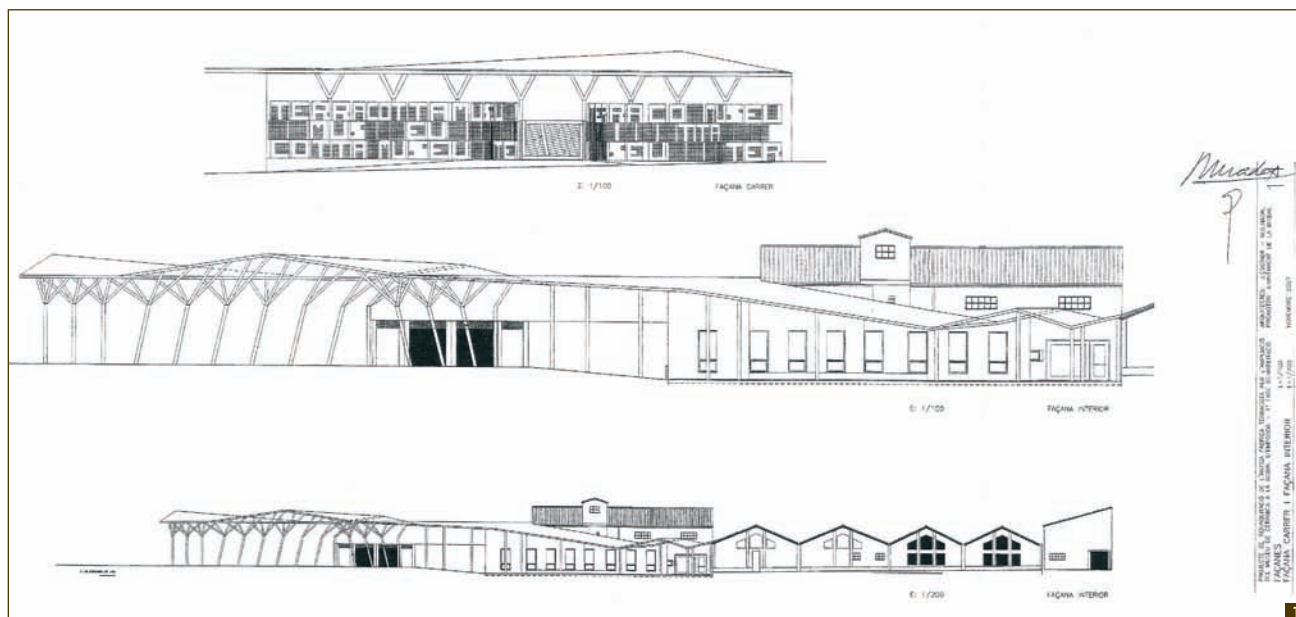
1 i 2- Detall exterior i interior de la fàbrica Coromina. (Foto: Terracotta Museu)

LA NOVA CARA DEL TERRACOTTA MUSEU

El Terracotta Museu de la Bisbal d'Empordà, l'única institució de les comarques gironines dedicada a la preservació, la conservació i la difusió del patrimoni material i cultural vinculat a la ceràmica, serà objecte d'una transformació radical en els propers mesos. L'actuació permetrà la rehabilitació, parcial o total, de les deu naus de l'antiga fàbrica Terracotta, seu del museu des de la seva inauguració l'any 1991.

Les actuacions previstes al Terracotta Museu inclouen, entre molts altres aspectes, l'enderroc i reconstrucció de la nau que es destina a l'emmagatzematge del fons patrimonial del museu, la construcció de nova planta dels serveis administratius i la reordenació en forma de claustre de les restes d'una nau parcialment enderrocada. Això permetrà l'establiment d'una part del museu a l'aire lliure, espai que es podria destinar a actes paral·lels com concerts de petit format, presentacions, etc. Les actuals oficines podrien convertir-se en un taller de restauració i donar cabuda a la seu local de l'Institut Tecnològic de la Ceràmica. Una sala d'exposicions temporals i una cafeteria són els altres usos que podrien rebre les naus que conformen l'equipament.

Més endavant, en una segona fase, es completarà la reforma del nou accés al museu, entrada que s'ha de convertir en un dels seus principals reclams. Actualment, el solar on està situat l'equipament és gairebé interior respecte a la via pública, però quan la transformació estigui totalment enllestida el front del museu superarà els 30 metres. La reforma de l'accés preveu, a

més, la construcció d'un porxo cobert amb un sistema constructiu i un element ceràmic dissenyats especialment per a l'ocasió. Aquesta coberta acompanyarà el visitant des de l'exterior fins a l'entrada com si fos una ala de ceràmica. ■

Estudi Escrivà-Nadal

- 1- Terracotta Museu. Façana exterior i interior.
(Estudi Escrivà-Nadal)
- 2- Terracotta Museu. Planta.
(Estudi Escrivà-Nadal)

EL PROJECTE MUSEOGRÀFIC

Terracotta Museu és una institució pública, oberta a la participació de la societat que d'una banda ha de servir per potenciar la recerca, la conservació i la difusió del patrimoni i l'herència cultural relacionats amb el món de la terrissa i la ceràmica industrial de la Bisbal d'Empordà, però al mateix temps també ha de ser un instrument que contribueixi de manera efectiva al desenvolupament social, econòmic i cultural de la comunitat, a més d'oferir suport a l'educació formal i esdevenir una eficaç alternativa de creació i de lleure.

Malgrat que el projecte museogràfic es troba en procés de redacció (s'hi treballa des de finals de novembre de 2007) i que encara no podem detallar-lo d'una manera exhaustiva, el seu discurs intenta adequar-se globalment a la idea inicial-

ment exposada, partint d'un plantejament rigorós però que alhora sigui assequible a tot aquell públic no especialitzat. Amb la seva consecució (prevista per al proper més de maig de 2008) s'hauran enllestit els dos documents base que han de servir per bastir el Museu: el projecte arquitectònic i el projecte museogràfic.

El projecte museogràfic que es pretén haurà d'incorporar criteris que combinin el rigor científic i la creativitat artística. Haurà de fer ús de tecnologies audiovisuals i haurà d'intentar arribar més enllà de la simple transmissió de coneixements. No es pot limitar només a una presentació de continguts, sinó que cal cercar la comunicació integral de sensacions i sentiments, és a dir, la complicitat perfecta i màgica amb el públic.

Tenint en compte tots aquests aspectes, el projecte museogràfic del Terracotta Museu de la Bisbal tindrà com a principals objectius:

- La restitució cultural i la difusió del patrimoni ceràmic de la Bisbal. S'haurà de fonamentar en la recerca i la investigació, el debat i la difusió de tots aquests coneixements vinculats amb la ceràmica per tal de donar a conèixer aquesta herència i difondre-la a nivell nacional o internacional. Al mateix temps, haurà de preservar la memòria col·lectiva relacionada amb aquesta activitat, com a únic element capaç de transmetre la forma, la funció i el significat de les formes de vida vinculades amb aquesta activitat. Aleshores la memòria col·lectiva esdevé l'element clau per lligar la societat amb el territori i la història. Una proposta d'interpretació de tot un sistema socioeconòmic lligat a l'extracció, transformació, comercialització de la ceràmica, un model social, amb unes pautes socials i culturals específiques.

- La contribució al desenvolupament econòmic, social i cultural de la Bisbal. El Museu de Ceràmica de la Bisbal no només és un projecte cultural; el seu desenvolupament també tindrà conseqüències importants en l'economia local. Els seus efectes més immediats es concretaran en el millorament de l'oferta turística de la ciutat de la Bisbal i en la reorientació i reconducció d'aquest turisme en el coneixement de la ceràmica bisbalenca.

El gran tema pendent és consolidar i adequar les instal·lacions existents, és a dir, passar de les idees a la realitat. Som plenament conscients que afrontar la rehabilitació i obertura definitiva del nou Terracotta Museu significarà una forta inversió política i econòmica, però també hem de saber avaluar la quantitat de recursos directes i indirectes que generarà. ■

Xavier Rocas

Detall magatzems (Foto: Terracotta Museu)

Màquina per moldre vernís. Fons Coromina.
(Foto: Terracotta Museu)

L'ANY 2007 AL TERRACOTTA MUSEU

El Museu de Ceràmica de la Bisbal comença a transformar-se i ho fa de cap a peus, de dins i de fora: a principis de desembre de 2007 es va lliurar el projecte bàsic i executiu d'ampliació i rehabilitació del museu, on es preveu la rehabilitació d'alguns dels espais fins avui no utilitzats, l'enderroc d'altres, l'ampliació de l'espai amb noves construccions; es treballa, a més, en un nou projecte museogràfic que ha d'estar llest a principis de maig d'enguany. Sens dubte, amb aquest projecte, la Bisbal guanyarà un equipament cultural de primera línia que a la vegada ha de convertir-se en el referent del món de la ceràmica a Catalunya. Les obres començaran al llarg d'aquest any 2008. ■

Polint una tapadora.
Can Salomó. (Foto: Eduard Punset)

RESUM DE L'ANY

ACTIVITATS

Organització de la Fira Antic Empordà. VI Fira d'Antiguitats i Restauració (del 6 al 9 d'abril). A més d'assumir la plena organització el Museu va ocupar-se també de la coordinació de diferents activitats paral·leles a la fira (en col·laboració amb l'Àrea de Cultura), com ara conferències, visites comentades a la fira i a la ciutat i, amb l'Àrea de Turisme, una nova edició de les jornades gastronòmiques "Receptes de l'àvia: cuina antiga i tradicional".

Exposició "Exportacions". Del 29 de març al 25 d'abril al Castell Palau. Coincidint amb la Fira Antic Empordà, el museu juntament amb l'associació per a l'estudi del moble organitzà aquesta mostra on es proposava una mirada contemporània al moble de l'Empordà del segle XVIII, una mirada donada per 18 artistes de disciplines i sensibilitats diferents.

Dia Internacional dels Museus (18 de maig): jornada de portes obertes.

Jornades Europees del Patrimoni (28, 29 i 30 de setembre): en col·laboració amb l'Àrea de Turisme visites guiades a l'Obrador de Can Salomó.

Col·laboració en l'organització del I Fòrum de ceramistes de la Bisbal (18 d'octubre).

Col·laboració i participació en activitats organitzades per d'altres institucions, com ara les exposicions del Museu del Càntir d'Argentona sobre "Els càntirs modernistes i els seus derivats a la terrissa catalana", o la mostra "Rafael Masó arquitecte" de la Fundació La Caixa (cessió de diverses peces).

Assessorament i cessió de fotografies per al llibre *La terrissa negra a Catalunya*, de la col·lecció Quaderns de la Revista de Girona.

RECERCA

Col·laboracions en diferents mitjans escrits, ja sigui amb articles originals de recerca, de revisió o comunicacions curtes sobre la ceràmica de la Bisbal, o sobre temes bisbalencs.

Redacció guió resum on s'explica l'evolució de la ceràmica de la Bisbal durant el s. XX per tal de documentar l'audiovisual commemoratiu dels cent anys de la ciutat.

Informe sobre les xemeneies de Terracotta per tal de documentar la redacció del projecte bàsic i executiu de la seva restauració i consolidació d'aquestes.

Article: *El paviment de rajola fina de la Bisbal localitzat al presbiteri de la capella de Sant Sebastià de la Guarda*, dins el llibret Festa Major de Palafrugell 2007.

Article: *Un càntir modernista conservat al Museu del Suro*, Revista de Girona (en premsa).

Article: *Eliseu Martí: el darrer paisa*, dins Bisbalencs d'Abans, vol. II (en premsa).

Informe: Descoberta i estat de conservació d'unes pintures a l'ermita de Santa Llúcia.

Documentació i estudi d'una antiga sínia d'aigua amb safareig localitzada a l'Horta.

Col·laboració en la recerca realitzada per l'agrupació d'arquitectes per la defensa i la intervenció en el patrimoni arquitectònic per tal de documentar l'interès patrimonial de la fàbrica Coromina. Fruit d'aquest treball ha estat la declaració de l'edifici d'aquesta indústria com a BCIL.

Article: *Marià Burgués, un terrisser sabadallenc a la Bisbal 1903-1911* (en preparació).

Exposició: "La ceràmica d'època modernista a la Bisbal". Buidatge d'hemeroteca local (en procés).

ADQUISICIONS

Enguany el Museu ha continuat de manera activa la política d'intentar millorar la seva col·lecció d'objectes. Les peces que tot seguit us presentem corresponen als ingressos efectuats durant el 2007 al Museu. Són objectes de gran interès perquè ajuden a omplir buits en les col·leccions. És de justícia, a més, reconèixer i agrair la donació o dipòsit d'aquests materials:

Jordi Frigola: una rajola i un cairó de paviment recollit del carrer Ample.

Can Coromina: conjunt de diversos elements relacionats amb la història de la fàbrica i la seva producció: diverses peces de ceràmica, maquinària, documentació...

Antic Castell d'Empordà: una plata fonda "de funeral".

Diana Garrigosa - Pasqual Maragall: vaixel·la de taula formada per unes 60 peces i fabricada a Can Puigdemont.

Jordi Frigola: un canelobre i dos plats de test.

Col·legi d'Aparelladors: màquina talladora originària de Can Coromina.

Josep Bofill: col·lecció de fotografies sobre rajoleria.

Recol·lecció: recuperació d'un paviment de cairons d'era i altres elements ceràmics (rajoles, menjadores, plats, mostres del farcit de les voltes) de la Casa Valls (c/ Nou, 90); peça arquitectònica motllurada dissenyada per Pelayo Martínez (La Caixa); 7 rajoles que formaven part de l'enrajolat d'un safareig ja desaparegut, 1 aixeta de bronze datada de 1808, 1 agulla de bronze de la sèria de l'Horta.

Compres: cànir amb nom (Margarita), fogó de terrissa negra, pot de ceràmica decorada amb esquitx en blanc i verd, plata fonda decorada amb trepes de vaixells.

SUBVENCIONS PER A ACTIVITATS I EQUIPAMENTS

Durant l'any 2007 s'han demanat ajuts per diferents conceptes dins la gestió corrent del Museu. La quantitat total

atorgada per les diferents institucions puja a 120.109,4 €, desglossats de la manera següent:

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció destinada a la conservació preventiva i conservació restauració dels béns culturals mobles del patrimoni català (plafó de Sant Narcís, copa d'adorn, rajola de les garlandes, 3 màquines de Can Coromina, 6 dibuixos de dissenys de Rafael Masó, diversos documents de Can Coromina): **5.609,4 €** (concedida)

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció per a execució d'obres i adquisició d'equipaments per a museus durant l'any 2007 (prestatgeries i caixes): **4.500 €** (concedida)

Sol·licitud al Departament de Cultura Servei de Museus d'una subvenció per a execució d'obres i adquisició d'equipaments per a museus durant l'any 2007 (xemeneies): **29.600 €** (concedida)

Sol·licitud a Caixa Laietana, dins el seu programa per a la realització d'obres socials que s'orienten a la salvaguarda i restauració del patrimoni industrial d'un ajut per a la restauració de les xemeneies de Terracotta: **40.000 €** (concedida)

Sol·licitud a Caixa Laietana, de conformitat amb el conveni de col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i les caixes d'estalvis catalanes per a la realització d'obres

Restauració plafó de Sant Narcís. Can Coromina. (Foto: Terracotta Museu)

Decorant amb trepa. Can Salomó.
(Foto: Eduard Punset)

L'AJUNTAMENT DE LA BISBAL INICIA ELS TRÀMITS PER DECLARAR LA FÀBRICA COROMINA BÉ CULTURAL D'INTERÈS LOCAL

El ple de l'Ajuntament de la Bisbal del 4 de novembre de 2007 va aprovar per unanimitat demanar a la Generalitat que la fàbrica Coromina sigui declarada bé cultural d'interès local (BCIL).

L'empresa va tancar el 30 de març després d'estar en actiu prop de 100 anys. El consistori va aprovar el 18 de maig la suspensió de llicències en les parcel·les 10 i 11 del polígon A1 de l'Aigueta però mancaven els informes favorables per començar els tràmits de protecció, que preveuen la incoació d'un expedient i la promoció de les corresponents modificacions que afectaran el planejament municipal i el Pla Especial de l'Aigueta tant en les condicions d'usos com en la parcel·lació.

A finals de setembre de 2007 l'arquitecta Anna Albó de l'Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA) va presentar el dictamen sobre l'interès patrimonial de la fàbrica Coromina el qual ha servit com a base per a la incoació de l'expedient de declaració de BCIL. ■

socials per a l'any 2007, d'un ajut per al funcionament de Terracotta Museu: **27.000 €** (concedida)

Sol·licitud a la Diputació de Girona d'una subvenció per a equipaments del Museu: **13.400 €** (concedida)

Sol·licitud a la Fundació Caixa de Catalunya, dins la seva convocatòria d'ajuts 2008 per a projectes culturals per a l'àmbit del patrimoni per a la restauració dels enrajolats de paviment fi conservats a Terracotta Museu: (pendent de resolució)

USUARIS DEL MUSEU I VISITES GUIADES

Des de Terracotta Museu oferim un programa didàctic anomenat Terres Cuites, que iclou diferents activitats pedagògiques i s'adreça a un ventall de públic bastant ampli. Actualment, el proper inici de les obres d'ampliació i rehabilitació de Terracotta no ens permet oferir aquest programa amb la normalitat que voldríem. Així doncs, hem suspès temporalment les activitats pedagògiques que es duïen a terme en el mateix edifici del Museu (visita guiada a l'exposició permanent i taller de rakú), però continuem proposant la visita guiada a l'obra de Can Salomó. Consisteix a veure un obrador en actiu on el visitant assisteix a una demostració del treball a la roda i de la decoració bisbalenca característica, i on rep també una peça de fireta com a record de la visita. Aquesta activitat es pot complementar amb una visita guiada al castell palau de la Bisbal. Les dues activitats configuren un programa de dues hores i mitja de durada que es porta a terme conjuntament amb l'Àrea de Turisme.

Val a dir que la proposta ha tingut prou èxit i que, la majoria d'escoles que ja teníem com a usuaris habituals del Museu, ens han seguit escollint per fer una sortida pedagògica amb els seus alumnes.

Les dades que tot seguit presentem corresponen a tots els grups d'escolars i altres de concertats que han participat en l'activitat pedagògica oferta pel Museu durant l'any 2007.

Grups escolars: 1.039 estudiants repartits en 21 sessions diferents

Altres grups: 92 participants repartits en 3 sessions diferents

Consultes d'investigadors i demandes d'informació: 7 ■

Peces assecant-se. Can Salomó.

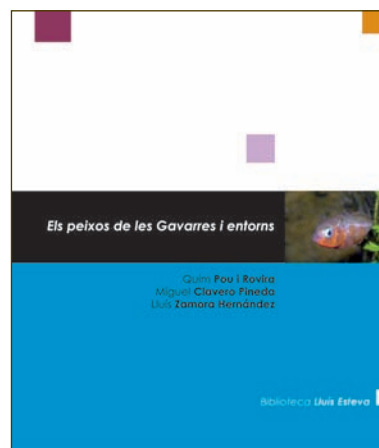
ELS PEIXOS DEL DARÓ

A la vessant septentrional del massís de les Gavarres, el tram mitjà alt del riu Daró -des de la Bisbal en amunt-, conjuntament amb alguns dels seus afluents, constitueix un dels sistemes fluvials mediterranis de terra baixa més ben conservats del país. Prova d'això és el fet que el poblament de peixos d'aquest riu inclou encara totes les espècies autòctones, sense que per ara s'hagi produït cap extinció local. Malauradament, aquest fet és actualment prou singular, tant en l'àmbit del mateix massís de les Gavarres com a escala nacional i internacional. Així doncs, la fauna íctica de les Gavarres és un dels seus valors patrimonials més rellevants, consideració que, de fet, es pot fer extensible a tot el conjunt de la fauna aquàtica del massís.

Tot plegat pot sorprendre molts dels qui veuen el Daró tan sols com un desguàs estèril, tot i que necessari quan arriben les sempre imprevisibles pluges torrencials. Però és justament el manteniment d'un règim hidrològic natural, combinat amb una alta qualitat de l'aigua i una bona conservació tant de la llera com de bona part de les ribes, allò que explica la conservació fins avui de les poblacions dels nostres peixos. Aquest règim hidrològic és típicament mediterrani, caracteritzat per una alta irregularitat en el cabal, estiatges severes i grans avingudes sovint sobtades. En aquest context les poblacions de peixos autòctons persisteixen gràcies al manteniment d'una configuració natural de la llera, que inclou refugis esparsos on una part de les poblacions poden resistir totes aquestes crítiques pertorbacions naturals.

Amb tot, els peixos del Daró no estan exempts de factors que amenacen la seva conservació a llarg termini. Els més destacats són justament la modificació del règim de cabals i les alteracions de la llera o del continu fluvial. Però també tenen incidència, entre altres factors d'origen antròpic, la penetració d'espècies exòtiques que poden desplaçar les autòctones, i els abocaments puntuals d'aigües residuals, especialment en zones amb refugis per als peixos.

A la primavera, els hàbitats aquàtics del Daró i dels seus principals afluents, més amunt de la Bisbal, presenten generalment unes condicions òptimes per a la reproducció dels peixos autòctons: bona qualitat de l'aigua, de la llera i de les ribes, vegetació aquàtica abundant, etc.

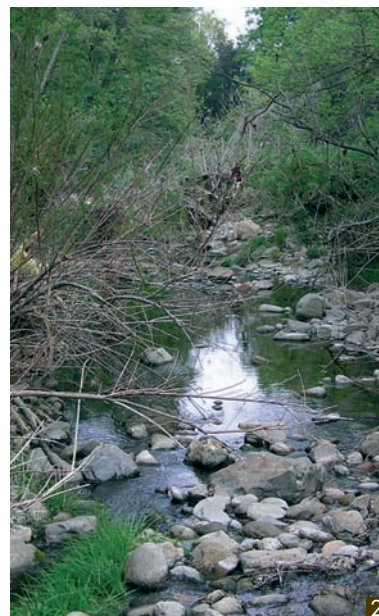

ELS PEIXOS DE LES GAVARRS I ENTORNS, UNA NOVA PUBLICACIÓ DE LA BIBLIOTECA LLUÍS ESTEVE

La recent aparició d'aquest nou títol és fruit de l'estudi realitzat durant l'any 2006 sobre l'estat de conservació de l'espínós (*Gasterosteus aculeatus*) i de la resta de peixos autòctons a les Gavarres, que mereixé la recepció del premi Joan Xirgu en la seva quinzena edició. Aquest llibre descriu la biologia de totes les espècies localitzades a les Gavarres i els seus entorns, i fa un repàs de l'estat de les seves poblacions en aquesta zona. Alhora, aporta una caracterització ecològica dels seus hàbitats als rius i rieres del massís, descriu les principals amenaces que les afecten, i suggereix algunes mesures de gestió per a llur conservació. ■

1- Daró, abril 06.

2- Riera del Vilar, abril 06.

Les rescloses, guals i altres infraestructures transversals suposen una barrera, sovint infranquejable, per a la migració dels peixos. Tots els peixos autòctons es veuen afectats per aquest problema, ja que tots realitzen migracions d'una o altra magnitud.

La bassa de l'antiga resclosa del Canyar, a la Bisbal, és un dels principals refugis per als peixos del curs mitjà del Daró, especialment durant els estiatges més severos, on en conjunt poden sobreviure milers d'exemplars de totes les espècies presents a la conca. Tot i que les variacions en el nivell d'aigua són en bona mesura naturals, es poden veure críticament agreujades per una abusiva extracció d'aigua de l'aqüífer, que pot arribar a eixugar-se del tot.

1

2

3

1- Agost 06 / 2- Setembre 06 / 3- Octubre 07

Anguila (*Anguilla anguilla*). Aquest peix migrador d'origen marí, tot i la important davallada que estan experimentant les seves poblacions mundials, encara penetra en petit nombre als cursos gavarrens.

Anguila

Espinós o escanyagats (*Gasterosteus aculeatus*). Aquest petit peix, protegit per la legislació catalana, ha desaparegut de bona part dels rius del sud d'Europa que abans ocupava. Les poblacions de les Gavarres i entorns, malgrat que també han sofert una notable regressió, són de les poques que encara romanen a les conques mediterrànies ibèriques. De fet, la població del Daró és probablement la més vigorosa de totes.

Espinós

Barb de muntanya (*Barbus meridionalis*). Es tracta de l'espècie íctica més difosa a les Gavarres, gràcies a la seva capacitat per colonitzar els cursos de muntanya mentre hi circuli un petit cabal, i de sobreviure en petites gorgues a qualsevol altitud respecte al nivell del mar. Amb tot, com en el cas de la resta de peixos autòctons, està patint una important davallada als principals rius de les comarques gironines, com és el cas del Ter o l'Onyar.

Barb de muntanya

Bagra (*Squalius laietanus*). Possiblement es pugui considerar com l'espècie íctica més amenaçada en el context de les Gavarres. Actualment tan sols és present al Daró, de la Bisbal en amunt, i puntualment en uns pocs altres enclavaments de l'entorn del massís.

Bagra

Tenca (*Tinca tinca*). Aquesta espècie, abans molt abundant a tota la plana del Baix Empordà, avui pràcticament ha desaparegut. Al Daró encara n'hi resten alguns exemplars escadussers. El seu origen és incert, però sembla que s'hauria de considerar una espècie autòctona o, si més no, una introducció molt antiga. ■

Tenca

Quim Pou, Miguel Clavero
i Lluís Zamora

EL MUSEU I L'ARXIU: UNA COL·LABORACIÓ NECESSÀRIA

1

L'hemeroteca de l'ACBE i els treballs de recerca de Terracotta Museu

Durant molt temps, les publicacions periòdiques van tenir poca consideració com a font d'informació per la subjectivitat o el partidisme que podien contenir. Però són precisament aquestes característiques, les que ens permeten una visió contemporània d'uns fets i d'una societat determinada que l'anàlisi de cap altra font pot proporcionar.

"...Per reconstruir la mentalitat i, sobretot, l'ambient d'una època determinada, millor que els arxius i llurs papers oficients i freds, s'ha d'acudir als periòdics, al full volander on hi ha exposades, d'una manera viva i palpitant, totes les misèries i totes les grandeses de l'ànima popular¹..."

És per aquest fet que des de les biblioteques i arxius es treballa en la conservació, restauració i difusió de les diferents col·leccions hemerogràfiques. L'Arxiu Comarcal del Baix Empordà, des de la seva creació l'any 1982, ha anat aplegant, majoritàriament a través de donacions particulars, una col·lecció de publicacions periòdiques que principalment s'emmarquen dins l'àmbit local de la Bisbal i comarcal del Baix Empordà. Compilació que, per altra banda, s'ha anat completant amb exemplars que es troben en els diversos fons que custodia l'Arxiu, especialment els personals i els patrimonials.

Malgrat que algunes de les donacions són reproduccions, la majoria dels exemplars que configuren l'hemeroteca de l'Arxiu Comarcal es troben en suport original, paper de poca qualitat i de fàcil degradació, la qual cosa planteja la necessitat de la migració del contingut a un suport que faciliti la seva conservació com a política de preservació. Aquesta pràctica s'està duent a terme des de l'any 2001 i es prioritza la microfilmació de les publicacions que es conserven completes. Malauradament, no és el cas de la majoria de títols que custodia l'Arxiu, potser perquè com bé deia Pere Lloberas "som un poble poc donat a la conservació dels papers populars²". Per això, actualment, també es treballa en la recopilació de tots els títols que es publiquen a nivell local i comarcal i alhora se'n fa un buidatge temàtic per tal de facilitar l'accés a la informació als investigadors.

En total, l'Arxiu compta amb més de 173 capçaleres ja siguin de diaris, butlletins, revistes, llibres de festa major... Entre totes comprenen un període que va des del 1800 fins a l'actualitat i cadascuna d'elles representa un reflex fidel del moment en què sorgeixen. Des d'una de les publicacions més antigues que es conserven a l'Arxiu, fruit del moviment de la renaixença com *El Faro Bisbalense: periódico semanal científico, literario y de modas* del 1867, que divulgà els principis del liberalisme, passant per *L'Avenç de l'Empordà*, setmanari autonomista lligat a Solidaritat Catalana de l'any 1906, fins a *Belua* curiosa i divertida revista de l'òrgan oficial de l'amor i de la joventut elegant

bisbalenca del 1913, arribant a l'època de la dictadura de Primo de Rivera amb publicacions com *La Comarca*, setmanari de la Unió Patriòtica, *El Bisbalenc*, setmanari regionalista del 1927 que visqué també durant la República juntament amb *Ciudadania*, setmanari fet per joves de l'Ateneu Pi i Margall de l'any 1932. En època de la dictadura franquista el *Santa María*, "òrgano del fomento católico de la Bisbal y su comarca, suplemento a la hoja parroquial", fou l'únic mitjà de comunicació publicat amb certa freqüència fins a arribar a la democràcia, on es reprèn l'edició de publicacions de caire polític com els butlletins d'informació dels diferents partits o bé de caire associatiu com els butlletins d'associa-

2

1- Anunci de Terracotta Fuster S.A. un any després de la seva constitució, on apareixen citats tots els membres de la directiva i el càrrec que ocupen. *El Bisbalenc*, 11 d'agost de 1929.

2- Anunci de la Fàbrica de productes ceràmics de Salvador Fuster que després serà Terracotta Fuster, S.A. *Llibre de la Festa Major*, 1926.

L'AVENÇ DEL EMPORDÀ				
Tòmbola benèfica				
Objectes que han sigut sortejats ab sos corresponents nombres, ab els senyors donants, y llista, fins avuy dels favorecuts.				
Núm.	Objectes	Ofertors	Núms. premis	Favorecuts
1	Un bitllet de 25 pessetes	L' Ajuntament	3566	E. Brancós
2	Un licorer	J. M. Vallès Ribot	3413	F. Brancós
3	Un objecte d' Art	J. Torras Sampol	3458	F. Garriga
4	Un bust d'En F. Pi Margall	L'Ateneu Pi Margall	543	M. Cambrerol
5	Un objecte d'Art	L'Escut Empordà	4126	V. Matas
6	Un moneder modernista	L'AVENÇ EMPORDÀ	3745	Joseph Bayés
7	Un quadro al oli	Joan B. Coromina	3664	Pere Donat
8	Un Bébé	J. y A. Conde	2914	S. Piny Pi
9	Una parella coloms de cria	Joan Ribera	1907	J. Llenas
10	Una gabia per canari	Ll. S. Tulaguera	3917	
11	Una capsa de bombons	F. Roura Gumà	2886	
12	Una gabia per canari		3468	Salvador Lluís
13	Un automòvil (juguet)	Fili de M. Noguera	3926	
14	Una cadena de rellotje	Joseph M. Giralt	3112	Teresa Costa
			471	Narcís Forn
84	Torre alegòrica S. Catalana			
85	Un tintor			
86	Un cendrer			
87				
88				
89	Un llibre de papers			
90	Un patiller			
91	Una masseta			
92	Un cantí			
93	Un maletí de viatge			
94	Una ampolla Xampagne			
95				
96	Un boia de pell, de luxe			
97	Un fúg de ferro per planxar			
98	Un gerro de ceràmica			
99	Un gerro ceràmica			
100	Un àlbum de vistes			
101	Un bust Salmerón			
102	Unestugab coberts (postres)			
103	Una hermosa pulsera			
104	Un luxós patiller			
105	Una alfombra			
106				
107	Una bossa negra pintada			
108	Una bombonera			
109	Una panereta de labor			
110	Un Sant Crist			
3741	F. Tibau			
4495	Gracia Payet			
3791	F. Garriga			
588	Joseph Pou			
4392	H. Marcet			
1777	Joseph Ribas			
3755	Isidre Carull			
1305	V. Estanyol			
3064	Isidre Carull			
2408	Joan Servià			
1036	A. Conchs			
1701				
3603	Joan Castelló			
1460	Pere Sabaté			
3688	Genís Canet			
2093	J. Figueras			
992	J. Carull			
3852	A. Carrera			
2119	J. Girona			
3467	M. Pujol			
73	F. Güell			
3991	Joan Riga			
235	C. Carreras			
123	J. Carreras R.			
1599	Joan Barceló			
	Stes. del Col·legi de la Inmaculada C.			
	Lluís Pla de Ribera			
	Mossen A. Planas			
	1875	M. Oliver		

1- Fragment del llistat de guanyadors i premis de la tòmbola benèfica. *L'Avenç*, 2 de gener de 1909.2- Anunci publicitari del taller de ceràmica de Sebastià Padrós. *Llibre de la Festa Major*, 1911.

cions de veïns o de comerciants, fulls informatius locals o revistes com *El Drac* de l'any 1988 una de les darreres publicacions que ha tingut més continuïtat.

El buidatge d'aquest tipus de fonts pot representar una gran aportació en molts processos d'investigació o, fins i tot, generar-ne de nous. En diferents recerques dutes a terme des de Terracotta Museu, la consulta de l'hemeroteca de l'ACBE ha permès per exemple, confirmar dades per poder resseguir la història de la fàbrica de Terracotta que actualment és la seu del Museu. Una notícia publicada a *El Bisbalenc*, el 22 d'agost de 1928 permet assegurar que la constitució de Terracotta Fuster, SA fou el dia 13 d'aquell mateix mes: "...CONSTITUCIÓ D'UNA SOCIETAT. - El dia 13 d'aquest mes, davant del notari d'aquesta ciutat D. Josep M.ª de Mir, fou firmada l'escriptura de constitució d'una Societat Anònima, amb domicili en la present ciutat "Terracotta Fuster S.A." per a dedicar-se a la fabricació d'objectes de ceràmica, amb un capital d'1.000.000 de pessetes.

La dita Societat serà regida per un Consell d'administració del qual és President, D. Màrius Fina, Advocat; Vicepresident, D. Pelai Martínez, Arquitecte; Secretari, D. Jeroni Planas, Banquer i Conseller Delegat; D. Josep Ferrán Galté, Rentista i Propietari, havent sigut designat com a Director-Gerent; D. Salvador Fuster i Pagès, Fabricant de Ceràmica. Desitgem per a la novella i important Societat tota classe de prosperitats..."

Aquesta informació es complementa amb anuncis publicitaris que apareixen en dates pròximes.

O assabentar-nos de la visita del pintor J.M. Sert al taller del ceramista bisbalenc Sebastià Padrós, per recollir una peça encarregada tal i com ens explica una petita nota de societat publicada a *El Bisbalenc* el 22 d'abril de 1932: "...DE SOCIETAT.- El dia 14 d'aquest mes, Festa de la República Espanyola, fou per l'amic en Sebastià Padrós una diada de gran

satisfacció havent tingut l'honor de la visita de l'il·lustre artista pintor D. Josep Maria Sert, acompanyat de sa gentil i graciosa Sra. Esposa i de sa Sra. Germana, que passa a recollir-li una estatueta de ceràmica policromada al foc que li tenia fet d'encàrrec, quedant-ne molt content de l'execució, de les dades que li ensenyà, donant preferència pel trio a la que senyalà més agradar a sa muller que sembla també aïmant i coneixedora de l'art..."

"...Nostra coral enhorabona a l'amic Tià pels seus èxits en la ceràmica que sabem en diferents objectes ha tingut bon encert i bones vendes..."

Connectar dades aparentment disperses per poder anar resseguint la història de per exemple, un gerro del ceramista Joan Bagué, actualment propietat de Teresa Cadenet l'avi de la qual, Genís Canet, músic de La Principal de La Bisbal (del qual la l'ACBE en conserva el fons personal) havia adquirit a través d'una tòmbola benèfica que es va organitzar a finals de 1908 per recollir diners pels damnificats dels aiguats d'aquella tardor. Les dades surten publicades en un exemplar de *L'Avenç* de principis de gener de 1909. ■

Irene Borrego i Adela Piera

¹Pere Lloberas. *La Bisbal en la història i el record*. Ajuntament de la Bisbal, 1993. Pàg. 296

²Pere Lloberas. *La Bisbal en la història i el record*. Ajuntament de la Bisbal, 1993. Pàg. 297

UNA TROBALLA EN EL LLIBRE DE REGISTRE DE LA CORT DE LA BISBAL

El castell de la Bisbal, construït per defensar les extenses possessions del bisbe gironí en la plana empordanesa, disposava d'una cort per a l'administració de justícia. D'aquells temps, es conserva en l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà un llibre de registre on consten els actes i decisions que els funcionaris senyoriais dugueren a terme entre els anys 1438 i 1440. De fet, és l'únic testimoni que ha quedat a la Bisbal d'aquest tipus de documentació de la dominació senyorial.

L'any 1993, M. Josepa Arnall i Josep M. Pons i Guri en van publicar i estudiar una de les pàgines en *L'escriptura a les terres gironines* i van deixar constància que l'estat de conservació del llibre no era bo. Millorar-ne l'estat de conservació esdevingué un objectiu del programa de conservació i restauració de l'Arxiu. Així, doncs, a finals de l'any 2006 es va lliurar el document a la senyora Dolors Velasco, restauradora gironina, que ens el va retornar el mes de gener de 2007 amb un nou aspecte: net, desinfectat, amb la coberta i les pàgines aplanades i amb reintegració de les pèrdues de suport. Gràcies a aquesta actuació s'han recuperat els fulls i fragments manuscrits que formaven part de les tapes originals, de color verd, i els donaven consistència. Aquesta tècnica d'enganxar documents o parts de documents per fer l'enquadernació era freqüent: els interessants fragments hebreus que es conserven a l'Arxiu Històric de Girona es trobaven a les cobertes dels llibres notariais de l'arxiu, juntament amb d'altres escrits en llatí.

Els fulls trets del nostre llibre de la cort ens han estat retornats en material de conservació i amb indicació del lloc que ocupaven. Possiblement, la major part correspon a un mateix document, una relació de comptes on apareix l'any 1425. Hi ha també dos fragments de pergamí, de l'any 1391. Però hi ha una troballa curiosa: s'ha recuperat un fragment on són

reproduïts una sèrie d'aforismes de l'època, que l'investigador i professor Xavier Gil ha contextualitzat i ha transcrit per fer aquest article.

Contextualització històrica i breu estudi del document

Aquest tipus de proverbis, adagis, sentències o màximes van ser molt utilitzats, tant al Principat com a la resta de territoris de llengua catalana, al llarg de tota l'edat mitjana, sobretot en els segles XIII i XIV, però no tingueren, llevat del cas d'autors com Joan Carles Amat, una continuació important fins al segle XX gràcies a escriptors com Eugeni d'Ors i Joan Fuster.

L'origen d'aquestes proposicions, que podien ésser escrites en vers, i més sovint en prosa, el trobem en formes cultes d'expressió contingudes en obres més extenses i que podien ésser aïllades sense perdre el seu significat. Va ser principalment a través dels autors grecs i llatins que aquestes sentències van aconseguir la seva màxima difusió. El poble els adoptà, i a més, n'encunyà de semblants amb les seves experiències vitals que van donar lloc als coneguts *refranys*¹.

En la redacció d'aquest text, escrit en llengua catalana, podem observar com l'autor va fer servir una escriptura de transició. És a dir, una escriptura híbrida² amb punts d'intersecció entre elements prehumanístics i gòtics tardans, la qual cosa ens fa creure que podria tractar-se d'un document de la primera meitat del segle XV.

En el mateix fragment, tot alhora, apareixen representades dues lletres majúscules, una H i una I, escrites amb tinta vermella, i situades al principi de dos dels paràgrafs, així com dos escuts d'armes, un d'ells caironat, amb els seus campers quarterats en creu. En el primer i tercer quart d'aquests dos escuts són representats una sèrie de pals, i en el segon i quart quarter, trinxats, són representades un grup de petites creus.

- 1- Document que formava part de l'enquadernació original.
Fons ACBE (ACBE). (Foto: Dolors Velasco)
- 2- Llibre del registre de la cort abans de la seva restauració.
Fons ACBE (ACBE). (Foto: Dolors Velasco)
- 3- Llibre del registre de la cort després de la seva restauració.
Fons ACBE (ACBE). (Foto: Irene Borrego)

Transcripció del text

[.....]³

1/ Si no sap parlar, pens de calar.⁴

2/ Qui molt parla, sovin erra.

3/ Hom savi, poch parla.

H

4/ Qui molt presumex saber,

5 / [atant]⁵ és no ffsa mal a

6/ si.

7/ Si tots fayts vols bé far,

8/ consel⁶ vulles demandar

I

9/ Qui no sap si amesurar,

10/ vages negar.

11/ Home molt gastador,

12/ dali al cap amb dolador⁷.

13/ En tos ffayts⁸ ages

14/ mesura, he auras bona

15/ ventura.

Aquestes paraules que ens arriben d'altres temps, escrites i recollides per una mà desconeguda, contenen una petita pinzellada de la cultura popular dels homes i dones que ens han precedit i ens mostren alguns pensaments i actituds que els guiaven o estaven presents en la seva vida diària. ■

Xavier Gil i Roman i M. Teresa Solé

¹ Gran Enciclopèdia Catalana. Volum I, pàgina 225.

² ARNALL I JOAN, M. Josepa-PONS I GURI, Josep M. *L'escriptura a les terres gironines*. Diputació de Girona. Girona, 1993. Volum I i II.

³ El mal estat de conservació del fragment no permet, de moment, poder donar una primera lectura acurada d'aquest apartat.

⁴ Callar, *Diccionari informatitzat català-valencià-balear* d'A.M. Alcover i F. de B. Moll.

⁵ de tant, dicc. Alcover.

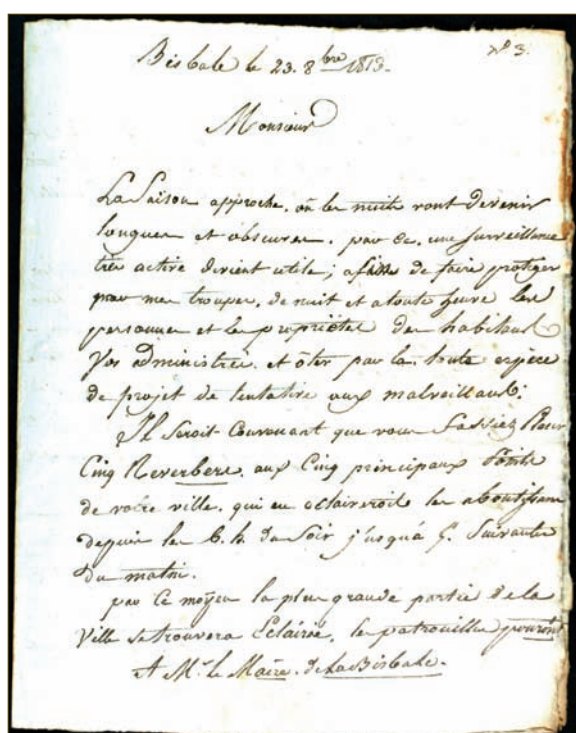
⁶ consell, dicc. Alcover.

⁷ cortell o destrat per a dólar (rebaixar o llevar gruix d'un objecte), dicc. Alcover.

⁸ fet, acció i efecte de fer, allò que hom fa. Diccionari Alcover.

ELS DOCUMENTS DE L'ARXIU

Carta del comandant francès al batlle de la Bisbal, l'any 1813

Fragment del document.

TRANSCRIPCIÓ

Bisbale le 23. 8bre 1813

Monsieur

La saison approche, où les nuits vont devenir longues et obscures, par ce une surveillance très active devient utile, a fin de faire protéger par mes troupes, de nuit et a toute heure les personnes et les propriétés des habitants vos administres et ôter par là toute espèce de Project de tentative aux malveillants.

Il serait convenant que vous fassiez placer cinq réverbères aux cinq principaux points de votre ville, qui en éclaireroit les aboutissans depuis les 6h. du soir jusqu'à [...] suivantes du matin.

Par ce moyen la plus grande partie de la ville se trouvera éclairée, les patrouilles pourront avec plus de facilité parcourir les rues et assurent à l'habitant les répos qu'il à droit d'attendre dans le sein de sa famille d'une police bien faite.

Il est encore necessaire que vous invitez et au besoin ordonner à chaque particulier qui habite sa maison, ou non, sise sur les deux cotés de la rue neuve aye à faire de suite (et tous en même tems) relever le paré qui lui compéte pour la rendre praticable tant aux voitures qu'aux montures et personnes à pied.

Fanal, originàriament d'oli, del període napoleònic col·locat a l'entrada de la muralla, en el portal de la Riera, per facilitar la vigilància nocturna segons deia el comandant francès del districte. Fons Joan Foxà (ACBE). (Foto: Joan Foxà)

Cette mesure de restaurations devra également se faire par les habitants dans toutes les rues de la ville qui le nécessitent.

Espérant Mⁿ le Maire que vous vous empresserez de prendre les moyens nécessaires pour assurer l'éclairage cité, ainsi que les réparations dont est question ci contre, puis que tout intéresse le public.

Agréez que j'ai l'honneur de vous saluer avec une parfaite considération.

[...]

Comendant l'arrondissement

A Monsieur

Monsieur le Maire de la ville de La Bisbal

EL DOCUMENT

Enguany es commemoren els dos-cents anys del començament del període històric anomenat Guerra del Francès (1808-1814) que trasbalsà la vida nacional i local.

D'ençà de la pau de Basilea (1795) que va posar fi a la Guerra Gran entre l'Espanya de Carles IV i la República Francesa, les progressives bones relacions d'ambdós estats s'afermaren. Més endavant, l'aliança franco-espanyola, d'acord amb el tractat de Fontainebleau, permetia l'entrada de tropes franceses a la península per anar a atacar Portugal, el tradicional aliats d'Anglaterra en lluita amb Napoleó I.

Amb l'excusa d'aquesta acció militar, l'exèrcit gal entrà per la Jonquera, el 9 de febrer del 1808, i va anar ocupant territoris fins a apoderar-se de tot Espanya ja el mes de març. D'aquesta manera l'emperador francès, que alhora aprofitava el desgavell amb què vivia i actuava la família reial espanyola i la feblesa del govern, seguia la seva política expansionista.

Si bé a Espanya el sobirà francès havia entronitzat el seu germà, a Catalunya actuava d'una forma diferent independentment del flamant rei Josep I Bonaparte amb cort a Madrid; el gener de 1812 amb el decret de divisió territorial de Catalunya en departaments de fet Napoleó annexava el Principat a l'Imperi, i el separava d'Espanya.

En aquells moments que el front de guerra ja s'havia allunyat de les comarques nord-orientals, els afrancesats de poblacions com la Bisbal donaven mostres del seu interès per millorar les condicions de vida local.

Ja sigui per iniciativa pròpia, ja sigui per obeir les ordres dels caps militars es van dur a terme un seguit de reformes promogudes per batlles tan fidels al govern napoleònic com Josep Grassot i Coloma el qual durant l'any del seu mandat, el 1812, augmentà notòriament els serveis i la infraestructura.

Una de les seves obres va ser la col·locació de fanals d'oli per il·luminar els carrers principals. Però com que el seu consistori devia haver acabar el pressupost aquella mesura fou insuficient; per això l'any següent el comandant del districte adreçà al nou batlle una carta demanant-li que posés cinc punts més de llum en llocs preferents dins la vila.

ARXIU COMARCAL DEL BAIX EMPORDÀ: RESUM DE L'ANY 2007

Activitats

Coordinació de l'exhibició a la Bisbal de l'exposició organitzada per l'Arxiu Nacional de Catalunya: "El retorn dels documents confiscats a Catalunya". 23 de maig - 3 de juny.

Programació i organització de la xerrada "La recerca de les arrels familiars". 6 d'octubre.

Visita d'alumnes de segon de batxillerat el dia 16 d'octubre. Atenció a 288 sol·licituds d'investigadors i 124 sol·licituds de les administracions.

Ingressos de nous fons i col·leccions

Reproduccions de la col·lecció Vives i Miret: més d'un miler de documents dels segles XIV i XV.

Fons patrimonial Salvadó de Casavells: organització, descripció i reproducció dels documents que s'han retornat al seu propietari. L'arxiu en conserva la reproducció digital.

Fons d'imatges Jordi Bonet Quintana: 13 àlbums d'imatges

Noves incorporacions a fons i col·leccions existents

Fons Joaquim Lloberas i Puig: incorporació de noves unitats

Fons Josep i Genís Canet: incorporació de partitures i imatges

Fons Coromina i cia: incorporació de documentació textual i gràfica

Fons Ciurana: incorporació de noves unitats

Els documents de les administracions han augmentat amb una tramesa de l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà i dues trameses de les oficines liquidadores de la comarca. Per donacions de particulars, als quals agraïm les seves aportacions, s'han incrementat les col·leccions de l'Arxiu i la biblioteca i hemeroteca auxiliar. També volem donar les gràcies a tots aquells que ens han deixat reproduir les seves imatges i els seus documents. ■

A la carta de 23 d'octubre del 1813, de la documentació de l'administració francesa de l'Ajuntament de la Bisbal, el comandant militar comentava al batlle que les nits de l'estació propera, és a dir l'hivern, esdevindrien llargues i fosques i caldria fer una vigilància ben activa a fi que les tropes franceses poguessin protegir de nit i a tota hora les persones i llurs propietats i foragitar qualsevol temptativa delictiva dels malfactors. Li recomanava, doncs, que col·loqués fanals en cinc punts principals de la vila, els quals havien de fer claror al seu entorn des de les 6 del vespre fins a (aquí hi ha un signe il·legible) les següents hores de la matinada.

Així la major part de la població romandria il·luminada i les patrulles podrien amb més facilitat recórrer els carrers i assegurar als habitants el repòs que els pertocava. Els ciutadans, segons el comandant, tenien dret d'aconseguir per a les seves llars una vigilància ben feta.

Era necessari, també, continuava el militar francès, que el batlle convidés, i si convenia que ho manés, cadascun dels bisbalencs que tenien casa al carrer Nou, tant si l'habitaven com no, que tots alhora arreglessin o refessin el terra del carrer el tros que els corresponia, davant del seu edifici, perquè aquesta via esdevingués de bon passar tant per als carruatges com per a les cavalcades i la gent que anava a peu. També calia que fessin aquesta mena d'arranjaments els veïns d'altres carrers, el sòl dels quals estigués malmès.

La preocupació concreta per tenir un paviment ferm i llis per al carrer Nou (o carrer de Sant Ramon) era degut al fet que formava part del camí de Palamós, vila que fou port i plaça forta d'un interès estratègic, comercial i militar, evident. El carrer Nou s'havia configurat al segle XVIII seguint el torrent dit de Na Boadella, per on passaven les aigües plujanes que baixaven del puig de Sant Ramon, i per tant sovint els aiguats sobtats descalçaven el terreny i el convertien en un pedregoleig intransitable.

Finalment el comandant deia al batlle que tenia l'esperança que prendria de pressa els mitjans necessaris per garantir la il·luminació esmentada, així com les reparacions dels carrers ja que tot plegat seria en benefici dels ciutadans en general.

La carta acaba amb una frase retòrica, de cerimoniós comiat, que tradueixo literalment; escrivia el comandant al batlle: "Accepteu que jo tingui l'honor de saludar-vos amb una consideració perfecta".

Aquell any 1813 era batlle de la Bisbal el cavaller Francesc-Xavier de Perramon i de Caramany, hisendat de Ventalló (Alt Empordà) que havia vingut a viure a la Bisbal en casar-se amb la rica pubilla de casa Comes, Josefina Comes del Brugar i de Bruguera-Piferrer, l'any 1811.

Perramon fou un dels tants bisbalencs afrancesats que van acceptar col·laborar amb el govern imposat per Napoleó I, convençuts de la millora que aportaven les lleis de l'Imperi, les quals havien de permetre la transformació de Catalunya en un país avançat, pròsper i de progrés. ■

Jordi Frigola i Arp

01/2008

2a edició: febrer 2008

Edició: 1.000 exemplars

Coordinació: Teresa Solé i Xavier Rocas

Arxiu Comarcal del Baix Empordà

Plaça del Castell, s/n

17100 La Bisbal d'Empordà

Telèfon/fax: (+34) 972 64 18 01

acbaixemporda.cultura@gencat.net

Dipòsit legal: xxxxx

AJUNTAMENT DE
LA BISBAL D'EMPORDÀ

CONSELL COMARCAL
DEL BAIX EMPORDÀ

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General de Patrimoni Cultural
Arxiu Comarcal del Baix Empordà

Consorci de les Gavarres
Consorci per a la Protecció i la Gestió de
l'Espai d'Interès Natural de les Gavarres